

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞI

40 Soruda İş Kanunu'nda Ücret

Ücret Nedir? Asgari ücret nedir? Ücret ne zaman ödenir? Emre muharrer senetle (bono ile) veya kuponla ücret ödemesi yapılır mı? Ücretin Türk parası ile ödenme zorunluluğu var mı? İşçilerin ücreti banka aracılığı ile ödenmek zorunda mıdır? 10 işçinin altında işçi çalıştıran işverenlerde işçi ücretlerini isterlerse Bankalar aracılığı ile yapabilirler mi? Ücret ödemesi nerelerde yapılamaz ? Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi ne kadardır? Gününde ödenmeyen ücretlere faiz uygulanır mı? İşçilerin ücretinin ne kadarı haczedilemez? Ücret Nedir? Asgari ücret nedir? Ücret ne zaman ödenir? Emre muharrer senetle (bono ile) veya kuponla ücret ödemesi yapılır mı? Ücretin Türk parası ile ödenme zorunluluğu var mı? İşçilerin ücreti banka aracılığı ile ödenmek zorunda mıdır? 10 işçinin altında işçi çalıştıran işverenlerde işçi ücretlerini isterlerse Bankalar aracılığı ile yapabilirler mi? Ücret ödemesi nerelerde yapılamaz ? Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi ne kadardır? Gününde ödenmeyen ücretlere

HAZIRLAYANLAR

Baş İş Müfettiři Mehmet CENGİZ

Baş İş Müfettiři Arif TEMİR

İş Müfettiři Birsen ERDİN

ISBN : 978 – 975 – 455 – 163 – 1

2. Baskı / ANKARA 2011

ÖNSÖZ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak temel amacımız kaynaklarımızı etkin ve verimli kullanarak, çalışma barışının ve sosyal güvenliğin sağlanması yolunda sunduğumuz hizmetlerin uluslararası normlara, çalışma hayatının gereklerine ve değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve sürekli iyileştirilmesidir. Bu bağlamda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisi ve çalışanların sağlık ve güvenliğinin sağlanması amacıyla görev yapan İş Teftiş Kurulu Başkanlığı programlar dahilinde denetim faaliyetleri yapmaktadır.

Kurulumuz sadece denetim faaliyetleri ile sınırlı kalmamaktadır. İşçi ve işverenlerin çalışma mevzuatının kurallarını öğrenmeleri konusunda çeşitli bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri de yapmaktadır. Bu bağlamda ücret konusunda bu el kitabı hazırlanmıştır. Kitapta; ücret, fazla çalışma ücreti, hafta tatili ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ile ücrete ilişkin diğer temel bilgilere yer verilmiştir. İşçi ve işverenlerimiz için temel başvuru kaynağı olarak düşündüğümüz bu el kitabını hazırlayan iş müfettişlerine teşekkür ederim.

Mehmet TEZEL
İş Teftiş Kurulu Başkanı

Ücrete İlişkin Genel Bilgiler

1-Ücret Nedir?

Ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır.

2-Asgari ücret nedir?

İşçilere normal bir çalışma günü karşılığı ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücrete asgari ücret denilmektedir.

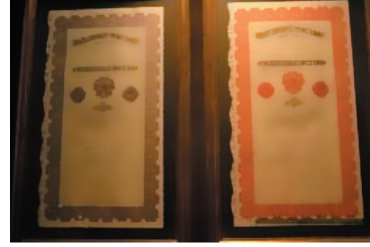
3-Ücret ne zaman ödenir?

Ücret en geç ayda bir ödenir. İş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmeleri ile ödeme süresi bir haftaya kadar indirilebilir.

4-Emre muharrer senetle (bono ile) veya kuponla ücret ödemesi yapılır mı?

Emre muharrer senetle (bono ile), kuponla veya yurtta geçerli parayı temsil ettiği iddia olunan bir senetle veya herhangi bir şekilde ücret ödemesi yapılamaz.

5-Ücretin Türk parası ile ödenme zorunluluğu var mı?

Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak, yabancı para olarak kararlaştırılmış ise ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödeme yapılabilir.

6-İşçilerin ücretleri banka aracılığı ile ödenmek zorunda mıdır?

4857 sayılı İş Kanunu hükümlerinin uygulandığı işverenler ile üçüncü kişiler, Türkiye genelinde çalıştırdıkları işçi sayısının en az 10 olması hâlinde, çalıştırdıkları işçiye o ay içinde yapacakları her türlü ödemenin kanunî kesintileri düşüldükten sonra kalan net tutarını, 01.01.2009 tarihinden itibaren bankalar aracılığıyla ödemekle yükümlüdürler.

7- 10 işçinin altında işçi çalıştıran işverenlerde işçi ücretlerini isterlerse bankalar aracılığı ile ödeyebilirler mi?

10 işçinin altında işçi çalıştıran işverenlerde işçi ücretlerini isterlerse bankalar aracılığı ile isterlerse elden ödeyebilirler.

8- Ücret ödemesi nerelerde yapılamaz

Meyhane ve benzeri eğlence yerleri ve perakende mal satan dükkan ve mağazalarda, buralarda çalışanlar hariç, ücret ödemesi yapılamaz.

9- Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi ne kadardır?

Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi beş yıldır.

10-Gününde ödenmeyen ücretlere faiz uygulanır mı?

Gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır.

11-İşçilerin ücretlerinin ne kadarı haczedilemez?

İşçilerin aylık ücretlerinin dörtte birinden fazlası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik olunamaz. Ancak, işçinin bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hakim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dahil değildir.

12-Ücret hesap pusulası nedir?

İşveren işyerinde veya bankaya yaptığı ödemelerde işçiye ücret hesabını gösterir imzalı veya işyerinin özel işaretini taşıyan bir pusula vermek zorundadır. Verilen bu pusulaya ücret hesap pusulası denir.

13-Ücret hesap pusulasında neler yer alır?

Ücret hesap pusulasında; ödemenin günü ve ilişkin olduğu dönem ile fazla çalışma, hafta tatili, bayram ve genel tatil ücretleri gibi asıl ücrete yapılan her çeşit eklemeler tutarı ile vergi, sigorta primi, avans mahsubu, nafaka ve icra gibi her çeşit kesintilerin ayrı ayrı gösterilmesi gerekir.

14-Ücret kesme cezası hangi hallerde verilir?

İşveren, toplu iş sözleşmesi veya iş sözleşmesinde gösterilmiş olan sebeplerin gerçekleşmesi durumunda işçiye ücret kesme cezası verebilir.

15-Ücret kesme cezası ile işçinin en fazla kaç günlük ücreti kesilebilir?

İşçi ücretlerinden bu yönde yapılacak kesintiler bir ayda iki gündelikten veya parça başına yahut yapılan iş miktarına göre verilen ücretlerde işçinin iki günlük kazancından fazla olamaz.

16-Ücret kesme cezası konusunda işçi bilgilendirilir mi?

İşçi ücretlerinden ceza olarak yapılacak kesintilerin işçiye derhal sebepleriyle birlikte bildirilmesi gerekir.

17-Ücret kesme cezası ile oluşan paralar bankalara yatırılmak zorunda mıdır?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının T.C. Ziraat Bankası Ankara Merkez Şubesindeki 38775369/5005 numaralı hesabına (Vergi Kimlik No:8150292949) kesildiği tarihten itibaren bir ay içinde yatırılır. Her işveren işyerinde bu paraların ayrı bir hesabında tutmak zorundadır.

18-Ücret kesme cezası ile oluşan paralar nerelerde kullanılır?

Ücret kesme cezası ile oluşan paralar işçilerin eğitimi ve sosyal hizmetleri için kullanılıp harcanmak üzere paraların nerelere ve ne kadar verileceği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının başkanlık edeceği ve işçi temsilcilerinin de katılacağı

bir kurul tarafından karara bağlanır.

19-İş Kanunundaki Yarım ücret uygulaması hangi hallerde uygulanır?

4857 sayılı İş Kanunu'nun 24 ve 25 inci maddelerinin (III) numaralı bentlerinde gösterilen zorlayıcı sebepler dolayısıyla çalışamayan veya çalıştırılmayan işçiye bu bekleme süresi içinde bir haftaya kadar her gün için yarım ücret ödenir.

Örnek: İş yerini sel basması nedeniyle faaliyetin belirli bir süre durdurulması.

Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Ücreti

20-Fazla çalışma nedir?

Fazla çalışma, kanunda yazılı koşullar çerçevesinde, haftalık kırkbeş saati aşan çalışmalardır.

21-Fazla çalışma ücreti nasıl hesaplanır?

Her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi suretiyle ödenir.

Örnek: İşçi Ali Bey' in' bir saatlik ücreti 1 TL ise bir saat fazla çalışma yapması durumunda bu işçiye 1.5 TL fazla çalışma ücreti ödenir.

22-Fazla sürelerle çalışma nedir?

Haftalık çalışma süresinin sözleşmelerle kırkbeş saatin altında belirlendiği durumlarda mevzuatta belirtilen esaslar dahilinde uygulanan ortalama haftalık çalışma süresini aşan ve kırkbeş saate kadar yapılan çalışmalar fazla sürelerle çalışmalardır.

23-Fazla sürelerle çalışma ücreti nasıl hesaplanır?

Fazla sürelerle çalışmalarda, her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde yirmibeş yükseltilmesiyle ödenir.

Örnek: İşçi Ayşe Hanım 1 saatlik ücreti 1 TL ise bir saat fazla sürelerle çalışma yapması durumunda bu işçiye 1.25 TL fazla çalışma ücreti ödenir.

24-Fazla çalışma yapan işçi isterse, bu çalışmalar karşılığı zamlı ücret yerine serbest zaman kullanabilir mi?

Fazla çalışma yapan işçi isterse, bu çalışmalar karşılığı zamlı ücret yerine, fazla çalıştığı her saat karşılığında bir saat otuz dakikayı serbest zaman olarak kullanabilir. İşçi hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında, çalışma süreleri içinde ve ücretinde bir kesinti olmadan kullanır.

25-Fazla sürelerle çalışma yapan işçi isterse, bu çalışmalar karşılığı zamlı ücret yerine serbest zaman kullanabilir mi?

Fazla sürelerle çalışma yapan işçi isterse, bu çalışmalar karşılığı zamlı ücret yerine, fazla sürelerle çalıştığı her saat karşılığında bir saat onbeş dakikayı serbest zaman olarak kullanabilir. İşçi hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında, çalışma süreleri içinde ve ücretinde bir kesinti olmadan kullanır.

26-Ulusal bayram ve genel tatil günleri hangi günlerdir?

Bir takvim yılı içerisinde 14.5 gün ulusal bayram ve genel tatil günü vardır. Ulusal bayram günü 29 Ekim'dir. Ulusal bayram 28 Ekim saat 13.00'dan itibaren başlar ve 1.5 gün'dür. Genel tatil günleri ise 1 Ocak, 23 Nisan, 1 Mayıs, 19 Mayıs, 30 Ağustos, 3.5 gün ramazan bayramı ve 4.5 gün kurban bayramı olmak üzere toplam 13 gün'dür.

27-Ulusal bayram ve genel tatil günleri ücreti nasıl ödenir?

4857 sayılı İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde çalışan işçilere, kanunlarda ulusal bayram ve genel tatil günü olarak kabul edilen günlerde çalışmazlarsa, bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücretleri tam olarak, tatil yapmayarak çalışırlarsa ayrıca çalışılan her gün için bir günlük ücreti ödenir.

İşçiye ödenecek hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretleri gibi ödemeler de yükümlülük kapsamına giren işverenler yönünden bankalar aracılığı ile yapılacaktır.

28-Hafta tatili ücreti nedir?

İşçinin tatil günü ücreti çalıştığı günlere göre bir güne düşen ücretidir. Hafta tatili ücreti bir iş karşılığı olmaksızın tam olarak ödenir. Hafta tatilinde işçi tatil yapmayarak çalışırsa ayrıca çalışılan tatil günü için ilave bir günlük ücret ödenir. Hafta tatilinde çalışılması durumunda haftalık çalışma süresi 45 saati aşıyorsa aşan kısım için fazla çalışma ücreti ödenir.

29-Tatil ücretinin hesaplanmasına dahil edilmeyen ücretler nelerdir?

Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, işyerinin temelli işçisi olarak normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tespitinde hesaba katılmaz.

30-Bankalar aracılığı ile ücret ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeyen işverenler hakkında idari para cezası uygulanır mı?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Bölge Müdürlükleri tarafından işveren ve işveren vekiline bu durumda olan her işçi ve her ay için 4857 sayılı İş Kanunu'nun 102/a maddesi gereğince idari para cezası uygulanır.

31-İşveren ücret öderken cinsiyet ayrımı yapabilir mi?

İşveren, aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılamaz. İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, işveren tarafından işçiye daha düşük bir ücretin ödenmesini haklı kılmaz.

32-Geçici iş ilişkisi kapsamında çalışan işçinin ücretini hangi işveren öder?

İşverenin, ücreti ödeme yükümlülüğü devam eder. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, işçinin kendisinde çalıştığı sürede ödenmeyen ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden geçici iş ilişkisi

kapsamında işçiyi veren işveren ile birlikte sorumludur.

33-Kısmî süreli çalışan işçinin ücret nasıl hesaplanır?

Kısmî süreli çalışan işçinin ücret ve paraya ilişkin bölünebilir menfaatleri, tam süreli emsal işçiye göre çalıştığı süreye orantılı bir şekilde hesap edilerek ödenir.

34-Çağrı üzerine yapılan işlerde ücret nasıl ödenir?

Çağrı üzerine çalıştırılmak için belirlenen sürede işçi çalıştırılsın veya çalıştırılmasın ücrete hak kazanır.

35-Deneme süresi içerisinde işçi ücrete hak kazanır mı?

Deneme süresi içerisinde işçi çalıştığı günler için ücret ve diğer haklara sahip olur.

36-Yıllık izin ücreti nasıl ödenir?

İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır.

37-Sözleşmenin sona ermesinde izin ücreti ödenir mi?

İş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücreti, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödenir. Bu ücrete ilişkin zamanaşımı iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren başlar.

38-Çalışma sürelerinin düşürülmesi nedeniyle işçilerin ücretlerinden indirim yapılır mı?

Her türlü işte uygulanmakta olan çalışma sürelerinin yasal olarak daha aşağı sınırlara indirilmesi veya işverene düşen yasal bir yükümlülüğün yerine getirilmesi nedeniyle ya da 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapılamaz.

39-Hamile işçiye hafif bir iş verilmesi nedeniyle ücretinde indirim yapılır mı?

Hekim raporu ile gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadın işçi sağlığına uygun daha hafif işlerde çalıştırılır. Bu halde işçinin ücretinde bir indirim yapılamaz.

40-İşin durdurulması, işyerinin kapatılması yada iş sağlığı ve güvenliği tedbirinin alınmaması nedeniyle çalışamayan işçilerin ücretleri ödenir mi?

Bir işyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma yöntem ve şekillerinde, makine ve cihazlarında işçilerin yaşamı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse, tehlikenin niteliğine göre iş tamamen veya kısmen durdurulur veya işyeri kapatılır. Makine, tesisat ve tertibat veya işin durdurulması veya işyerinin kapatılması sebebiyle işsiz kalan işçilere işveren ücretlerini ödemeye veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermek zorundadır.

İşçi, işyerinde gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbiri alınıncaya kadar çalışmaktan kaçınabilir. İşçinin çalışmaktan kaçındığı dönem içinde ücreti ve diğer haklara sahiptir.

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞI